

12 Powstanie i podboje starożytnego Rzymu

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

IV. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu.

Uczeń:

2) omawia kierunki i charakter ekspansji rzymskiej; wyjaśnia pojęcie imperium.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) omawia początki Rzymu, z uwzględnieniem kultury Etrusków;
- 3) charakteryzuje etapy ekspansji rzymskiej.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 753 p.n.e., 280 p.n.e., 280–275 p.n.e., 264 p.n.e., 264–241 p.n.e., 260 p.n.e., 168 p.n.e., 218–201 p.n.e., 216 p.n.e., 202 p.n.e., 149–146 p.n.e., 146 p.n.e.
- postacie: Eneasza, Remusa, Romulusa, Gajusza Mariusza, Pyrrusa, Hannibala, Publiusza Korneliusza Scypiona zwanego Afrykańskim, Juliusza Cezara
- najważniejsze plemiona zamieszkujące Italię
- legendę o założeniu Rzymu
- postanowienia pokoju kończącego II wojnę punicką
- okoliczności upadku Kartaginy
- okoliczności podboju Macedonii przez Rzym

ROZUMIE

- pojęcia: forum, Forum Romanum, Kapitol, legion, kohorta, centuria, prowincja, namiestnik, imperium, Imperium Romanum

POTRAFI

- opisać warunki naturalne Półwyspu Apenińskiego
- wskazać na mapie tereny zamieszkiwane przez Etrusków i Latynów
- porównać warunki naturalne Rzymu i Grecji
- scharakteryzować kulturę etruską
- opisać początki Rzymu
- omówić wpływ etruskie w starożytnym Rzymie

- określić rolę armii rzymskiej w rozwoju państwowości
- przedstawić reformy wojskowe Gajusza Mariusza
- opisać podbój Italii przez Rzym
- omówić przyczyny, przebieg i skutki wojen punickich
- wskazać na mapie Kartaginę, Mylae, Kanny, Zame i Pydnę
- omówić przyczyny i skutki wojen macedońskich
- opisać etapy ekspansji rzymskiej w IV–I w. p.n.e.
- określić ideę Imperium Romanum
- opisać sposób zarządzania przez Rzymian zdobytymi terenami

Materiał realizowany na dwóch godzinach lekcyjnych

I. WPROWADZENIE

Informujemy uczniów, że rozpoczynamy nowy dział poświęcony kolejnej starożytnej cywilizacji – Rzymowi. Podajemy temat i główny cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Prosimy uczniów, aby przeczytali podrozdział *Warunki naturalne i mieszkańcy Półwyspu Apenińskiego* (s. 126–127) oraz obejrżeli mapę (m1, s. 126).

Informujemy ich, że podczas czytania powinni zwrócić uwagę na następujące zagadnienia dotyczące Półwyspu Apenińskiego:

- ▶ położenie geograficzne,
- ▶ warunki naturalne (linia brzegowa, surowce naturalne, gleby),
- ▶ ludy zamieszkujące Półwysep Apeniński,
- ▶ kolonie założone przez Greków.

Rozdajemy karty pracy *Powstanie i podboje Rzymu*. ▶ Prosimy uczniów, aby na podstawie przeczytanych informacji wykonali zadanie 1. Wspólnie sprawdzamy efekty pracy.

Informujemy uczniów, że tereny Półwyspu Apenińskiego zamieszkiwały różne plemiona. Jednymi z najważniejszych byli Etruskowie i Latynowie.

Uczniowie odpowiadają na pytanie:

- ▶ Jakie dostrzegacie podobieństwa i różnice między warunkami naturalnymi starożytnej Grecji i Rzymu?

Dzielimy klasę na cztery grupy i rozdajemy instrukcje. ▶ Aby ułatwić uczniom pracę, możemy im udostępnić linki do artykułów na temat Etrusków. ▶

Grupa I

Jesteście dziennikarzami pracującymi dla jednej z największych agencji prasowych w Polsce. Na podstawie podrozdziału *Etruskowie* (s. 128) napiszcie krótką notatkę prasową na temat pochodzenia Etrusków.

Grupa II

Jesteście dziennikarzami pracującymi dla jednej z największych agencji prasowych w Polsce. Na podstawie podrozdziału *Etruskowie* (s. 128) napiszcie krótką notatkę prasową na temat sposobu organizacji państwa Etrusków.

Grupa III

Jesteście dziennikarzami pracującymi dla jednej z największych agencji prasowych w Polsce. Na podstawie podrozdziału *Etruskowie* (s. 128) napiszcie krótką notatkę prasową na temat osiągnięć technicznych i zajęć ludności etruskiej.

Grupa IV

Jesteście dziennikarzami pracującymi dla jednej z największych agencji prasowych w Polsce. Na podstawie podrozdziału *Etruskowie* (s. 128) napiszcie krótką notatkę prasową na temat sztuki etruskiej.

Po skończonej pracy uczniowie przedstawiają jej efekty na forum klasy. Wszystkie notatki prasowe uczniowie mogą połączyć w jeden artykuł. Będzie on rzetelną notatką z lekcji.

Przybliżyliśmy okoliczności upadku Etrusków na Półwyspie Apenińskim.

Opowiadamy uczniom o genezie Rzymu. Wspominamy, że z początkami niemal każdego państwa związana jest jakaś legenda. Zadaniem historyków oraz wspomagających ich pracę archeologów jest odnalezienie prawdy historycznej.

Prosimy uczniów, aby przeczytali tekst źródłowy (m2, s. 129) oraz wykonali polecenia 1–3 (s. 129). W razie konieczności uzupełniamy ich odpowiedzi.

Tłumaczymy, dlaczego można powiedzieć, że Rzym został założony w miejscu korzystnym dla rozwoju miasta.

Wyjaśniamy uczniom, że potęgę Rzymu zbudowała silna i dobrze zorganizowana armia. Prosimy uczniów, aby na podstawie podrozdziału *Ku podbojom* (s. 130) oraz infografiki *Legiony rzymskie* (s. 134–135) w kartach pracy wykonali zadanie 2. Efekty pracy uczniowie odczytują na głos.

Informujemy, że rozrost terytorialny Rzymu następował w trakcie podbojów. Dzielimy klasę na cztery grupy i rozdajemy im instrukcje. ► Zadaniem grup będzie przygotowanie fragmentu mapy mentalnej.

Grupa I

Na podstawie podrozdziału *Podboje Rzymu w Italii* (s. 130) oraz mapy (m4, s. 133) opracujcie mapę mentalną do hasła: „Podbój Italii w IV–III w. p.n.e.”.

Grupa II

Na podstawie podrozdziału *Wojny punickie* (s. 131–132), mapy (m5, s. 133) oraz filmu *Wojny punickie* ► opracujcie mapę mentalną do hasła: „I wojna punicka”.

Grupa III

Na podstawie podrozdziału *Wojny punickie* (s. 131–132), mapy (m5, s. 133), tekstu źródłowego (m3, s. 132) oraz filmu *Wojny punickie* ► opracujcie mapę mentalną do hasła: „II wojna punicka”.

Grupa IV

Na podstawie podrozdziału *Wojny punickie* (s. 131–132), mapy (m5, s. 133) oraz filmu *Wojny punickie* ► opracujcie mapę mentalną do hasła: „III wojna punicka”.

Grupa V

Na podstawie podrozdziału *Podbój Macedonii* (s. 132) opracujcie mapę mentalną do hasła: „Podbój Macedonii przez Rzym”.

Grupa VI

Na podstawie podrozdziału *Dalsze podboje i ich skutki* (s. 136) oraz mapy (m1, s. 150) opracujcie mapę mentalną do hasła: „Podboje w II i I w. p.n.e.”.

Po wykonaniu zadania uczniowie przyklejają swoje mapy mentalne do tablicy. Wspólnie korygujemy ewentualne błędy.

Wyjaśniamy uczniom, że powstanie tak dużego państwa jak Rzym było długotrwałym procesem. Udostępniamy uczniom link do artykułu *Wojny i powstania rzymskie*. ►

Uczniowie na podstawie artykułu i dwóch map (m4 oraz m5, s. 133) określają etapy i przełomowe momenty ekspansji rzymskiej. Każdy wybór powinien być uzasadniony przez uczniów.

Wyjaśniamy uczniom, że w wyniku podbojów powstało ogromne państwo, które wymagało specjalnego sposobu zarządzania. Omawiamy politykę Rzymu wobec podbitych terenów. Szczególną uwagę zwracamy na kwestię rzymskiego obywatelstwa.

Prosimy uczniów, aby przeczytali tekst źródłowy (m6, s. 136), a następnie wykonali polecenia 1 i 2 (s. 136).

Na zakończenie lekcji wspólnie z uczniami metodą burzy mózgów próbujemy określić ideę Imperium Romanum. Uczniowie swoje pomysły zapisują na tablicy.

III. PODSUMOWANIE

Proponujemy uczniom, aby podzielili się refleksją z lekcji i dokończyli zdania:

- Na dzisiejszej lekcji dowiedziałem się...
- Najciekawszym wątkiem dzisiejszej lekcji było...
- W dzisiejszej lekcji podobało mi się...

METODY KONTROLI

Uczniowie w kartach pracy wykonują zadanie 3.

PRACA DOMOWA

Od niewielkiej osady do imperium – opisz etapy ekspansji rzymskiej w IV–I w. p.n.e.